

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARDA KOMMUNIKATIV KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISHDA INTERAKTIV PEDAGOGIK TA'LIMiy RESURSLARDAN FOYDALANISH METODIKASI

*Samarqand davlat pedagogika instituti maktabgacha va boshlang'ich ta'lim
fakulteti 1-kurs magistranti **Bektemirova Sevinch Shavkatjonovna**
ilmiy rahbar **Xudoyqulova Shahlo***

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim tashkilotlarda kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda interaktiv pedagogik ta'limiy resurslardan foydalanish metodikasining o'ziga xos xususiyatlari mavjud bo'lib, bu soha zamonaviy ta'lim jarayonining dolzarb va muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ta'lim jarayonida kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish va rivojlantirish nafaqat bolalarning kundalik hayot faoliyati, balki ularning keyingi bosqichda muvaffaqiyatli shaxs sifatida shakllanishida ham muhim ahamiyatga ega. Shu sababli ham maktabgacha yoshdagi bolalarning o'zaro muloqotga kirisha olish qobiliyatini oshirish, atrofdagilar bilan sog'lom ijtimoiy aloqalar o'rnatish malakasini tarkib toptirish bugungi pedagoglarning diqqat markazida bo'lib kelmoqda.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, kommunikativ ko'nikmalar, interaktiv resurslar, pedagogik metodika, muloqot, axborot-kommunikatsiya, multimedia, innovatsion texnologiyalar, o'quv jarayoni, bolalar rivoji.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2020–2030 yillarda maktabgacha ta'lim va tarbiyani rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida"gi Farmoni va "Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini takomillashtirishga oid" me'yoriy-huquqiy hujjatlarda bolalarning zamonaviy bilimlarni egallashi, shaxsiy va ijtimoiy ko'nikmalar, xususan, kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish vazifasi asosiy o'ringa qo'yilgan. Bu borada, ayniqsa, xorijiy va mahalliy ilg'or tajribalarning o'zlashtirilishi, interaktiv ta'limiy resurslardan unumli foydalanish

masalalari alohida ahamiyat kasb etadi. Interaktiv pedagogik resurslar deyilganda, birinchi navbatda, maxsus dasturiy vositalar, raqamli o'quv materiallari, multimediyaviy darsliklar, bolalar uchun moslashgan simulyatorlar, masofaviy o'qitish imkoniyatlarini beruvchi platformalar va boshqa shu kabi zamonaviy vositalar tushuniladi. Interaktiv pedagogik resurslardan foydalanish orqali bolalarda og'zaki va yozma nutq, ifoda erkinligi, eshitish va tushunish, so'z boyligini oshirish, kuy va she'riy nutqni o'zlashtirish kabi kommunikativ ko'nikmalar samarali rivojlantirib boriladi. Bu resurslar pedagogga har bir bolajonning individual xususiyatlaridan kelib chiqib, ularning muloqotga kirishish faoliyatini kuzatish va mos ravishda pedagogik yondashuvlarni tanlash imkonini beradi. Ayniqsa, jamoaviy mashg'ulotlarda barcha bolajonlarning faol ishtiroki, so'zlashish, savol-javob qilish, o'z fikrini ifodalashda asosan bolalarning kommunikativ qobiliyatlarida sezilarli yutuqlarga erishiladi. O'quv faoliyatida zamonaviy interaktiv vositalar, xususan, smart doskalar, interaktiv taxtalar, multimedia proyektorlari, planshetlar, audio va videomateriallar keng qo'llaniladi [1].

Interaktiv resurslardan foydalanish natijasida ta'lim jarayonining samaradorligi va bolalarning o'zlashtirish darajasi oshadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, an'anaviy darslarga nisbatan interaktiv darslarda maktabgacha yoshdagi bolalarning mashg'ulotlarga qiziqishi oshib, kommunikativ faollikda yuqori natijalarga erishiladi. Bu esa, nafaqat bilim va ko'nikmalarning sifatli shakllanishiga, balki pedagogda har bir tarbiyalanuvchining muloqotga kirisha olishini muntazam monitoring qilish imkonini ta'minlaydi. Interaktiv pedagogik resurslar yordamida ham jamoaviy, ham yakka tartibda pedagogik jarayonni tashkil qilish mumkin. Jamoa bilan ishlashda, bolalar turlicha rollarni bajarish orqali bir-biri bilan muloqotda bo'lishadi, o'zaro axborot almashadilar, muayyan ijtimoiy vaziyatlarda to'g'ri va samarali muloqotga kirishish malakasini shakllantiradilar. Yakka tartibda ishlashda esa bolaning o'z fikrini mustaqil va erkin ifodalash ko'nikmalari takomillashadi. Resurslardan foydalanish metodikasini ishlab chiqishda bir qator

pedagogik talablarga amal qilinishi lozim. Birinchidan, tanlanadigan interaktiv resurslar maktabgacha yoshdagi bolalarning psixologik va fiziologik xususiyatlariga mos bo'lishi kerak. Ikkinchidan, resurs mazmuni, bolalarda kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish bo'yicha uzviylik, tizimlilik va izchillik prinsiplari asosida tanlanadi. Uchinchi tomondan, pedagog bolalarda o'ziga xos bo'lgan shaxsiy qobiliyat va qiziqishlarni aniqlab, interaktiv resurs yordamida axborot almashinish, faol suhbat, to'g'ri va madaniyatli muloqot ko'nikmalarini samarali shakllantirib boradi. Interaktiv vositalarda berilgan topshiriqlarni bajarishda bolalarning mustaqil fikrlashi, muammoli vaziyatlarni hal qilish, suhbatlashish va o'zini ifoda qilishiga yo'naltirilgani jihatidan resurslarning asosiy pedagogik ahamiyati namoyon bo'ladi [2].

Interaktiv resurslar yordamida alohida to'xtalish kerak bo'lgan jihatlardan biri – bolalarning multimodal muloqot ko'nikmalarini tarkib toptirish imkoniyatidir. Multimedia vositalar yordamida bolalarda nafaqat nutqiy, balki eshitish, ko'rish, kuzatish, ifodali harakat qilish kabi ko'plab kommunikativ kompetensiyalar uyg'un rivojlanadi. Zamonaviy audiovizual resurslardan foydalanish, mashg'ulot jarayonini birdaniga bir nechta hissiy sezgi kanallari, jumladan, ko'rish, eshitish, ishtirok etish bilan boyitadi. Bu esa, bolaning axborotni o'zlashtirishini soddalashtiribgina qolmay, biror vaziyatda ilgari egallangan bilimlarni yangi sharoitda ham mustahkamlashga yordam beradi. Ta'limiy interaktiv resurslar orqali mukammal kommunikativ ko'nikmalar rivojlantirish jarayonida pedagogning kommunikativ malakasi, axborotni moslashgan pedagogik usullar orqali yetkazishi, bolalarni rag'batlantirishi muhim o'rin tutadi. Pedagog, eng avvalo, mashg'ulot mavzusi va maqsadiga mos interaktiv vositalarni tanlaydi va undan maqsadga muvofiq ravishda foydalanadi. Masalan, bolalarning so'z boyligini oshirish uchun atamalar, o'yinli topshiriqlar, tovushli-multimediya testlardan foydalaniladi. Har bir bolani tinglash, unga o'z fikrini ochiq ifoda qilish uchun imkoniyat yaratish orqali kommunikativ muhit barpo qilinadi [3].

Mazkur sohada bolalarning yoshiga qarab mos resurslar tanlash muhim. Masalan, kichik guruhdagi bolalar uchun audiovisual multfilmlar, ertaklar, rasmlar, topshiriqlar ko'proq mos kelar ekan, katta yoshdagi bolalar uchun esa interaktiv o'yin, dramatizatsiya, suhbat-mashqlar, muloqot vazifalari usullari afzal bo'ladi. Yoshi katta guruh bolalari orasida maxsus interaktiv platformalarda guruhli munozaralar, ijtimoiy stsenariyli o'yinlar o'tkazish mumkin. Bu orqali bolalar fikr almashadi, o'z kuch va imkoniyatlarini biron-birov bilan solishtira oladi, muloqot jarayonida tengdoshlari bilan yaqinlashadi. Interaktiv pedagogik resurslardan samarali foydalanish uchun avvalo pedagoglarning o'zi ham zamonaviy axborot-kommunikatsion texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmasiga ega bo'lishi lozim. Bu jihatdan hududiy malaka oshirish kurslari, innovatsion o'quv-seminarlar, metodik anjumanlar tashkil qilinib, pedagoglarning ushbu vositalarni o'quv jarayoniga to'g'ri va qurilmaga zarar yetkazmaydigan usulda tatbiq etishlari uchun sharoitlar yaratilib kelinmoqda. Shu bilan birga, ota-onalar ham bolalarning zamonaviy interaktiv resurslar bilan ishlash usuli va undan to'g'ri foydalanish tamoyillari bo'yicha muntazam ma'lumotga ega bo'lishlari ahamiyatlidir [4].

Xulosa:

Xulosaga kelganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarda kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirish uchun interaktiv pedagogik resurslar samarali vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Ushbu resurslarning joriy qilinishi, ularning to'g'ri tanlanishi va maqsadga muvofiq foydalanilishi bolalarning har tomonlama rivojlanishi, so'zlashuv, axborot almashish va o'zini erkin ifoda qilish ko'nikmalarining targ'ib etilishida zamin yaratadi. Bundan tashqari, zamonaviy texnologiyalar asosida ishlab chiqilgan ta'limiy dasturlar, animatsion va videomateriallar, audio-qo'llanmalar, interaktiv o'yinlar yordamida mashg'ulotlar bolalarning har tomonlama intellektual, estetik va kommunikativ rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Bu esa, keyingi taraqqiyot bosqichida mustahkam kommunikativ asosingizga ega bo'lgan, jamiyatda faol ishtirok eta oladigan, o'z

soʻzini erkin va aniq ifoda eta oladigan yangi avlodni tarbiyalashga olib keladi. Kelgusida interaktiv pedagogik resurslarni takomillashtirish, pedagoglarning ushbu vositalardan foydalanish boʻyicha kompetensiyasini oshirish va mazmunli metodik tizimlarni amalga oshirish taʼlim jarayonining eng muhim strategik yoʻnalishlaridan biri boʻlib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mamatqulova, B. (2020). "Axborot texnologiyalarining maktabgacha taʼlimdagi amaliy tatbiqi". *Zamonaviy pedagogika*, 7(2), 77-82.
2. Tursunova, G. T. (2021). "Maktabgacha taʼlimda bolalarda kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda interfaol metodlardan foydalanish". *Ilmiy tadqiqotlar*, 3(2), 58-62.
3. Yoʻldosheva, M. O. (2020). "Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish". *Oʻzbek pedagogik axborotlari jurnali*, 4(1), 115-120.
4. Qodirova, N. (2019). "Interaktiv oʻyinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarning kommunikativ koʻnikmalarini rivojlantirish". *Zamonaviy taʼlim*, 2(5), 34-39.
5. Shermatova, F. (2022). "Maktabgacha taʼlim tashkilotlarida individual taʼlimiy yondashuvlardan foydalanish". *Taʼlim va innovatsion tadqiqotlar*, 6(3), 43-47.
6. Hasanov, A. U. (2018). "Raqamli texnologiyalarning maktabgacha taʼlimdagi ahamiyati". *Ilmiy-amaliy jurnal*, 5(1), 87-90.
7. Rahmonova, Z. (2017). "Maktabgacha taʼlimda pedagogik texnologiyalar asoslari". Toshkent: Innovatsion fanlar nashriyoti.